

Skala lásky

Hanka stála na priedomí a pozerala do neznáma. Každý deň vyzerala svojho milého, no darmo. Odišiel na cesty s lupčianskym hradným pánom, u ktorého slúžil. Týždne sa míňali, Milko však stále neprichádzal. Hanka bola čoraz smutnejšia. Ako sirota odmalička pracovala u bohatého zemana. Nemala sa zle. Strechu nad hlavou, stravu a malú komôrku, kde si mohla zložiť hlavu, mala zabezpečenú. Urodzení páni sa k nej často správali ako ku vlastnej. Vlastnú dcéru mali veľmi chorú, ležala už takmer tretí rok. Ani doktori, ani bylinky od starej Dory jej nepomáhali. Hanka ju mala rada, často ju navštevovala a robila jej spoločnosť. Pán Faška by dal za zdravie svojej jedinej dcéry aj život.

„Hanka, zajtra nemusíš pomáhať v kuchyni, budeš celý deň pri Zuzane. Ideme so ženou zavčas rána do mesta. Vrátime sa určite až za tmy, tak sa o ňu dobre postaraj,“ požiadal ju zeman.

Svitlo ráno a panstvo odišlo. Hanku ani vo sne nenapadlo, že tento deň bude pre ňu najšťastnejší v živote – no nie preto, že môže celý deň stráviť so Zuzanou a nemusí pomáhať v kuchyni, ale pre niečo úplne iné: pre jej srdcu najbližšieho človeka.

„Hanaaaa!“ kričal paholok zo stajní.

„Čo reveš na celé panstvo, zobudíš urodzenú slečnu, teraz zaspala! Nemáš ani štipku citu k chorej, reveš ako zmyslov zbavený!“ hnevala sa Hanka na Jana.

„A na mňa sa tiež budeš hnevať?“ ozval sa povedomý hlas a spoza rohu vyšla známa postava.

„Milko, môj Milko!“ hodila sa mu okolo krku.

Dlho stáli uprostred dvora v silnom objatí. Nevedeli sa jeden od druhého pohnúť čo i len o malý krôčik.

„Poď, milý môj, dnu, zima mi je,“ zašepkala Hanka.

V izbe bolo príjemné teplo. Hanka svojmu milému vyrozprávala, ako sa má pri Faškovcoch dobre a že sa teraz stará o ich chorú Zuzanu.

„Hanka moja, kde si, akosi ma bolí na hrudi,“ počula hlas z vedľajšej izby.

„Zuzana, čože ťa trápi?“ vošla Hanka do izby a zohla sa nad bledú postavu v posteli. Spoločne s Hankou vstúpil do izby aj Milko.

„Hanka, kto je to s tebou?“ zašepkala mladá slečna.

„Milko, môj milý, o ktorom som ti toľko rozprávala,“ odpovedala Hanka.

Zuzana sa nadvihla na posteli a uvidela vysokého, krásneho muža s havraními vlasmi, ktoré mu splývali až takmer na plecيا. Zrazu akoby pokriala a odrazu sa posadila.

„Zuzana, nesmieš tak prudko,“ varovala ju Hanka.

„Veď sa neboj. Aha, celkom dobre sa mi teraz dýcha, aj bolesť ustúpila,“ sklopila pred Milkom zrak a červeň sa jej rozliala po lícach.

Hanka si túto prudkú zmenu okamžite všimla. O chvíľu si však Zuzana znova ľahla a zaspala. Zaspala, ale s inou farbou v tvári. Milko sa ešte chvíľu zdržal a ponáhlal sa za svojím pánom.

„Hanička moja jediná, čoskoro sa uvidíme,“ rozlúčil sa s Hankou.

Večer, keď sa panstvo vrátilo, ich prvá cesta viedla do izby k chorej dcére. Tá ešte spala. Jej tvár však mala prirodzenú farbu a ústa, ktoré mala často aj v spánku skrivené od bolesti, sa akoby usmievali. Hanka nechcela klamať, a tak im povedala, že dnes ju bol navštíviť jej Milko, ktorý sa konečne vrátil z ciest. A aj to povedala, že ho zazrela i Zuzana. Faškovci sa nehnevali, keď videli svoju milovanú dcéru tak spokojne spať.

Dni sa míňali, po nich týždne, po týždňoch mesiace. Milko začal častejšie chodiť k zemanom. Hanka mala sprvu radosť. Tešila sa každému dňu, keď bola s ním. Milko sa okrem Hanky začal venovať aj Zuzane. Hanku miloval

a Zuzanu považoval za priateľku, ktorej treba pomôcť. Nikto v tom nevidel nič zlé. Jedného dňa však Hanka bola svedkom toho, ako Milko letmo pobožkal Zuzanu na líce.

„Milko, ty už ma nemáš rád?“ spýtala sa Hanka, keď ho vyprevádzala.

„Prečo sa ma pýtaš? Si pre mňa jediná, za teba aj život dám,“ odvetil Milko, no uvedomil si, že začína klamať sám seba.

„Ak ma naozaj ľúbiš, poď so mnou do hory a pri skale, kde som bola naposledy so svojím otcom, sa zaprisaháš, že som tvoja jediná a žiadna iná nemá v tvojom srdci miesto,“ naliehala Hanka.

Milko vysadil Hanku na koňa za seba a odcválali ku skale. Obidve ruky spočinuli so zdvihnutými prstami na studenej skale a jeden druhému prisahali vernosť. Skala bola svedkom ich večnej prisahy, skala však vedela i to, že iba jeden z nich prisahá s čistým svedomím.

„Mamička moja, ja som sa zamilovala,“ prezradila Zuzana tajomstvo svojej matke.

Urodzená pani sa udivene pozrela na svoju dcéru, ktorá vošla do izby.

„Dieťa moje, veď ty chodíš! Ty si konečne vstala z postele!“ kričala od radosti.

Na veľký krik pribehol aj pán Faška. Od prekvapenia nedokázal vyriechnuť ani slova. Po líkach sa mu kotúľali slzy šťastia. Zuzana im prezradila, že úprimne miluje Milka a určite ani ona mu nie je ľahostajná. Faškovci boli síce prekvapení, ale tušili, že niečo nie je v poriadku. Ich dcéra bola zo dňa na deň veselšia a Hanka zo dňa na deň smutnejšia. Nechceli Hanke ublížiť, ale ich dcéra bola na prvom mieste. Milko síce nebol urodzeného pôvodu, no neprekážalo im to.

„Hanka, prečo si ma dnes nečakala pri lese tak ako vždy?“ spýtal sa Milko.

„Nie som pre teba tá vyvolená. Ty už máš rád druhú, v tvojom srdci už nemám miesto,“ odpovedala Hanka so slzami v očiach. „Urodzení páni chystajú svadbu a ty si myslíš, že ja neviem, koho si Zuzana bude brať za muža?“

Milko, prečo? Ty si zabudol na našu prísahu tam pri skale, pri našej skale lásky? Ja som na teba čakala tri roky, tri dlhé roky. Ty si ma takto zradil!“

Hanka sa rozbehla do hory. Skala, pri ktorej si sľubovali úprimnú lásku, sa otvorila a prijala sklamanú dievčinu do svojich útrob. Hanku už nikto nikdy nevidel.

Faškovci vystrojili veľkolepú svadbu. Zuzana bola šťastná, no Milko svoje šťastie navždy stratil. Do konca života nedokázal na Hanku zabudnúť, a najmä na jej posledné slová: „Ty si ma zradil!“

Chvatimech

Skala lásky sa nachádza v blízkosti Kaplnky sv. Antona Paduánskeho, ktorá bola postavená ešte za čias budovania Čiernohronskej lesnej železnice. Skala lásky je tvorená gigantickým aktom muža a ženy, medzi ktorými je umiestnená mreža. Nájdete ju veľmi jednoducho aj vďaka kaplnke, ktorá je dobre viditeľná, alebo pomocou červenej smerovej šípky asi pätnásť minút od Chvatimechu (zastávka Čiernohronskej lesnej železnice).

Hromopäť a Hromodub

Bolo to v časoch, keď medzi obyčajnými ľuďmi žili aj obri. Raz sa takýto obor zatúlal až do Rajeckej doliny. Nebol to zlý obor, neškodil ľuďom. Práve naopak, snažil sa im pomáhať. Tu sedliakovi pomohol polovicu lesa vyrúbať (veru, raz zaťal a tucet stromov padlo), tam zasa mlynárovi pohol mlynským kolesom, ktoré nie a nie sa otáčať. Taký bol obor Hromopäť dobrák.

„Hej, ty ozruta!“ zvolal raz na obra Tomáš.

„So mnou hovoríš?“ otočil sa za hlasom Hromopäť a hľadal človečika, ktorý bol oproti nemu maličičký ako zrnko maku.

„Musíš nám pomôcť, my ťa prosíme. Akási zbojnická banda nám život strpčuje. Nikto z nás nevie, odkiaľ vlastne prišli. Pobrali nám aj to posledné z komôr. Z čohože ja svoje deti nachováť?“ nariekal úbožiak.

„Kto si dovolil chudobe siahnúť na ich ešte chudobnejšiu poživeň?!“ zreval Hromopäť, až sa skalnaté končiare hôr rúcali do dolín.

„V celej dedine niet už pomaly čo do úst vložiť,“ zabadákal znova Tomáš.

Obor takéto príkoria vždy riadne potrestal a veru nebolo tomu inak ani teraz. Tomáš obra upozornil, že zbojníkov je priveľa a on je predsa len

sám. Aj keď je obor, ako sa takej presile postaví? V dedine mali o dobrého obra strach.

„Tomáš, povedal si obrovi o Hromodube, čo rastie hore v skalách?“ spýtal sa ho ujček Huraj. „Povedz mu, že ak z toho stromu vystrúha obrovský budzogáň, bude po starostiach so zbojníkmi.“

Tomáš ozlomkrky bežal za obrom povedať mu, čo starý Huraj vie o Hromodube. Obor veru nelenil a hneď sa vybral do skál nad Rajeckou dolinou, aby našiel obrovský strom. Veľmi chcel pomôcť dedinčanom.

Hromodub stál opustený medzi skalami. Bol to široko-ďaleko jediný strom.

„Hromodub, daj mi drevo na budzogáň. Isto vidíš z tvojich výšin, čo sa deje v dedine,“ oslovil obor obrovský dub.

„Veruže ti ja dám dreva, ale musíš ma vytrhnúť aj s dlhokánskymi koreňmi, aby mal budzogáň poriadnu silu. A ešte si daj pozor na miazgu, ktorá sa vyvalí spod koreňov. Ak sa prilepíš, už nikdy dedine nepomôžeš,“ odpovedal dub.

Obor neváhal ani chvíľku. Už aj začal ťahať dubisko zo zeme. Korene boli dlhočizné-predlhočizné, nie a nie povoliť. No obor sa nevzdával. Napokon korene povolili a obrovské dubisko zostalo v obrovských rukách. Obor vzal sekeru a neúnavne ťal do dreva, aby vystrúhal poriadny budzogáň. Práca mu šla tak od ruky, že si ani nevšimol pomaly vytekajúcu miazgu. Úplne zabudol, čo mu Hromodub povedal. Miazga tiekla a tiekla. Budzogáň bol hotový. Obor sa chcel pohnúť, no až vtedy si uvedomil, že je prilepený k zemi. Darmo chcel nohy odlepiť, darmo sa chcel pohnúť. Márna bola jeho snaha, nepohol sa ani o malý kúšтик. Napokon schytil budzogáň a celou silou ho hodil do doliny. Myslel si, že dopadne hádam až do dediny a zbojníkov z nej vyženie.

Budzogáň preletel ponad obrovu hlavu, nie však smerom do doliny, ale dopadol na miesto, kde predtým stál Hromodub. V tom momente z toho miesta prestala vytekať miazga a spustil sa obrovský víchor, akoby sa čerti v pekle ženili. Budzogáň sa odrazu zmenil na obrovskú skalú, ktorá v Rajeckej doline stojí dodnes. Keď besnenie vetra prestalo, Hromopáť sa mohol odlepiť od zeme a pobral sa zasa na iné miesto pomáhať ľuďom.

A čo zbojníci? Tí zutekali z dediny už vtedy, keď sa dozvedeli o Hromodube, z ktorého si obor išiel vystrúhať obrovský budzogáň.

Skalný budzogáň

Na svahu vrchu Žibrid v Rajeckej doline sa nachádza veľmi zaujímavý prírodný úkaz: Skalný budzogáň. Táto skala vznikla erozívnou činnosťou vody po dlhé storočia. Skalný útvar má úzku základňu a širšiu vrchnú časť. Dosahuje výšku skoro štrnásť metrov.

Radoslav – pre radosť a slávu svojho rodu

Veľmožský dvorec s dreveným hradbovým opevnením stál uprostred širokých plání neďaleko rieky Moravy. Novým veľmožom sídla sa stal Velemír. Do svojho príbytku si čoskoro priviedol aj manželku. Oženil sa s mladučkou Dobromilou. Sobáš bol strategicky dôležitý, aby spojil dva silné rody. Nebola to láska na prvý pohľad. Potrebovala čas, aby v oboch dozrela. A veruže aj dozrela. Neprešiel ani rok a Dobromila pod srdcom nosila najväčší poklad – dieťa.

„Čo keď to nebude syn, ale dcéra?“ s úzkosťou v hlase sa často pýtala Velemíra.

Bála sa, či Velemír prijme aj dcéru namiesto vysnívaného syna. Veď predsa žila v dobe, kde muž bol pre svoj rod tým najdôležitejším článkom.

„Bude, isto bude, ja to viem. Bude mojím nasledovníkom tak, ako sa patrí na prvorodeného,“ hrdo vyhlasoval veľmož. „Ničoho sa neboj, moja drahá...“ ešte dodal.

Na počesť tejto blížiacej sa udalosti dal Velemír vystavať kostolík. Nie len pre svojho syna, ale aj pre milovanú Dobromilu. Stavba napredovala veľmi pomaly a on mal neustále obavy, aby sa všetko stihlo. Po dlhotrvajúcej zime sa práce ťažko rozbiehali.

„Desana, Desana, kde si?!“ volala Dobromila na svoju slúžku.

„Pani moja, čo odo mňa žiadaš? Necítiš sa hádam dobre?“ spýtalo sa dievča, kráčajúc k lôžku, kde ležala jej pani.

„Nie, nič mi nie je. Cítim sa výborne, a preto by som sa chcela ešte ostatný raz prejsť ku kostolíku,“ zažiadala si Dobromila.